

Recenzja działalności naukowo-dydaktycznej dr Bělíka wnioskodawcy w postępowaniu habilitacyjnym

Recenzent: prof. dr Iveta Kovalčíková

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Uniwersytet Preszowski w Preszowie

Sporządzono: 10 października 2024

Sylwetka i przebieg drogi naukowej habilitanta

Dr Václav Belík uzyskał tytuł zawodowy licencjata w 2001 roku. Jest absolwentem Wydział Pedagogicznego Uniwersytetu Hradec Králové. Studia magisterskie na kierunku pedagogika – specjalność pedagogika społeczna ukończył w 2002 roku. Rozprawę doktorską obronił 10 lipca 2007 roku na Uniwersytecie Palackeho w Olomouci w dyscyplinie Pedagogika. W 2009 roku w Katedrze Pedagogiki Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Karola w Pradze uzyskała tzw. „mały doktorat” (PhDr.). W 2018 roku dr Václav Belík na podstawie przedłożonej pracy habilitacyjnej na Uniwersytecie Mateja Beli w Bańskiej Bystrzycy otrzymał tytuł słowackiego docenta. W latach 2012-2020 był kierownikiem Katedry Patologii Społecznej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Hradec Králové. Aktualnie pełni funkcję dyrektora Instytutu Studiów Społecznych na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Hradec Králové. Od 2023 roku sprawuje funkcję przewodniczącego Rady Wydziału Pedagogicznego, a od 2022 roku eksperta Czeskiej Komisji Akredytacyjnej.

Przegląd działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej kandydata do postępowania habilitacyjnego został przeprowadzony w oparciu o następujące źródła:

1. Materiały przesłane w formie drukowanej i elektronicznej, stanowiące wykaz opublikowanych prac; zeskanowane wersje opublikowanych prac merytorycznych; sprawozdanie ze zrealizowanych projektów badawczych.
2. Dane naukometryczne o wnioskodawcy, które można znaleźć w środowisku internetowym poprzez Google Scholar, indeks cytowań, indeks Hirsha w odniesieniu do jego publikacji.
3. Ekspertyzy rozprawy doktorskiej i protokoły postępowania habilitacyjnego, które odbyło się na UMB w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja) w 2017 roku.

Niniejszą recenzję podzieliłam na 5 obszarów:

1. Działalność wydawnicza.
2. Działalność naukowa.

3. Stosowany wymiar działalności zawodowej oraz naukowej.
4. Działalność pedagogiczna.
5. Międzynarodowy wymiar wiedzy zawodowej wnioskodawcy.

Václav Bělík spełnia formalny warunek (posiada stopień doktora), który umożliwia mu ubieganie się o nadanie stopień doktora habilitowanego.

Profesjonalna działalność publikacyjna

Można ocenić, że profesjonalna działalność publikacyjna dr. Bělíka charakteryzuje się wysokim stopniem jednorodności eksperckiej. Wnioskodawca od lat jest profilowany jako ekspert z zakresu pedagogiki społecznej. Dr Bělík jest niezależnym autorem trzech prac naukowych, monografii, artykułów naukowych, współautorem szeregu badań naukowych, autorem i współautorem tekstów dydaktycznych. Dogłębne traktowanie problematyki patologii społecznej i profilaktyki zjawisk społeczno-patologicznych, a także od długiego czasu specjalizacja zawodowa w tej dziedzinie jest mocno uwidoczniła.

Problem, który autor porusza w swoich pracach cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych, ma charakter praktyczny, aplikacyjny, ukazuje problemy społeczno-patologiczne w powiązaniu z rzeczywistością szkolną. Treść utworu nawiązuje do środowiska czeskiego. Jakość pracy podniosłaby z pewnością elementarna analiza porównawcza zmiennych, szczególnie w systemach, które mogą stanowić pozytywny standard odniesienia przynajmniej w kontekście europejskim, m.in. w kontekście krajów skandynawskich. W ramach środowiska zagranicznego autor nawiązuje przede wszystkim do słowackiej rzeczywistości. Brak choćby minimalnego oglądu stanu problemu w kontekście międzynarodowym. Występuje również minimalna liczba źródeł o zagranicznej proweniencji, które są reprezentowane w wykazach wykorzystanej literatury. Autor ogranicza w ten sposób możliwość wyjścia poza zakres opisowych problemów badawczych, które rozwiązuje w środowisku czeskim. Konstruktywnie krytyczna analiza wnioskodawcy zjawisk społeczno-patologicznych występujących w czeskim środowisku edukacyjnym i społecznym, powinna zostać uzupełniona przykładami dobrych praktyk na poziomie makro (legislacyjnym, społecznym) i mikro (instytucjonalnym) ze środowisk zagranicznych w tego typu pracach. Z analizy publikacji wynika, że autor rozwiązuje problem: społecznego zadania edukacyjnego (trendu) w zakresie profilaktyki we współczesnym społeczeństwie ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Cenna jest współautorska monografia „Rodzina w profilaktyce zachowań ryzykownych”. W monografii przedstawiono wybrane wyniki badań, które prowadzono w Katedrze Patologii Społecznej i Socjologii Pedagogicznej Uniwersytetu w Hradcu Králové w ciągu kilka lat. Cennym wkładem są opisy przypadków, które powstały w ramach badań prowadzonych nieprzerwanie od 2016 roku. We współpracy z doradcami edukacyjnymi i doradcami ds. profilaktyki, dr Bělík i jego współpracownicy starali się opisać zjawiska ryzyka, z jakimi spotykają się pedagodzy w swojej praktyce, a zwłaszcza dowiedzieć się, w jaki sposób zjawiska te są

rozwiązywane we współpracy z rodziną. Badanie ankietowe przeprowadzone w latach 2018 i 2019, którego celem było podstawowe poznanie świadomości i opinii rodziców dzieci w wieku szkolnym na temat zachowań ryzykownych, dostarcza danych na temat stanu rzeczy w obszarze tematycznym z perspektywy rodziców. Publikacje dr. Bělíka zawierają przykłady dobrych praktyk, które analizowali pracownicy Katedry Patologii Społecznej i Socjologii Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu w Hradcu Králové, a w których dr Bělík występuje jako partner programów profilaktyki społecznej.

Działalność badawcza

Z przedstawionych źródeł można stwierdzić, że w czasie swojej pracy w UHK, dr Bělík aktywnie uczestniczył w pracach w ramach kilku ważnych projektów UHK (czeskie projekty naukowo-badawcze, a także projekty w ramach współpracy międzynarodowej) finansowanych zarówno ze źródeł wewnętrznych uczelni, jak i źródeł zewnętrznych. Dorobek działalności naukowej spełniający kryteria projektów badań relacyjnych i przyczynowych oraz stanowiący analizę danych uzyskanych w wyniku badań własnych, nieczęsto jest reprezentowany w działalności wydawniczej. Publikacje autora związane są z trójkątem geograficznym Czechy-Polska-Słowacja. Reasumując, działalność publikacyjną i naukową kandydata można uznać za adekwatną, odpowiadającą poziomowi pedagoga akademickiego przygotowującego do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Preferowana metodologia zamierzeń badawczych dr Bělíka: autor skupia się głównie na rozwiązywaniu problemów opisowych poprzez stosowanie procedur metodologicznych - ankieta i wywiad (występowanie i rozwiązywanie zjawisk ryzyka często z perspektywy nauczycieli), wspartych studiami przypadków, z których następnie wyprowadzane są trendy i sugestie udoskonalenia praktyki. Badane są także zjawiska ryzyka z perspektywy rodziców. Wzbogacenie badań polegałoby na badaniu zjawisk z perspektywy osób dotkniętych zachowaniami ryzykownymi, czyli z perspektywy uczniów, ich doświadczeń, propozycji rozwiązań, systemu mentoringu, buddy itp. Rozwiązywanie i poszukiwanie związków przyczynowo-skutkowych poprzez przyczynowe problemy badawcze, nie jest reprezentowane w skutecznej weryfikacji interwencji w dotychczasowej działalności badawczej dr. Bělíka (na podstawie ocenionych źródeł). Bardzo cennym dorobkiem pracy naukowej autora jest Słownik.

Stosowany wymiar działalności zawodowej

Z prezentowanego materiału wynika, że dr Bělík znacząco współpracuje z praktyką (wdrażanie praktyk, wdrażanie profilaktyki pierwotnej zachowań ryzykownych w szkołach podstawowych w trzech regionach Republiki Czeskiej, współpraca z wydziałami oświaty, opór wobec profilaktyki itp.). Należy podkreślić, oceniając

praktyczne znaczenie i oryginalność rozwiązanego problemu, że działalność dr. Bělíka opiera się na potrzebach praktyki społecznej i edukacyjnej, rozwiązuje problemy dotychczasowej praktyki, a analizy i dorobek naukowy wnioskodawcy mają zastosowanie w praktyce. Można również stwierdzić, że wiedza specjalistyczna i wyniki mają istotny charakter aplikacyjny. Obecna sytuacja w szkołach podstawowych pokazuje, że wzrost liczby uczniów problematycznych lub ryzykowne zachowania uczniów są codziennością. Dr Bělík poprzez swoją działalność naukową i pedagogiczną przyczynia się do podniesienia poziomu profesjonalizacji profilaktyki.

Działalność pedagogiczna

W swojej działalności dydaktycznej, dr Bělík specjalizuje się głównie w dyscyplinach Pedagogika Społeczna, Patologia i Profilaktyka Społeczna oraz Profilaktyka Dewiacji Społecznych w programach studiów realizowanych w PdF UHK. Prowadzi wykłady i seminaria, a także jest gwarantem wymienionych dyscyplin. Dr Bělík należy do uznanych czeskich ekspertów w wymienionych dziedzinach. Bierze także udział w opracowywaniu praktycznych koncepcji studiów licencjackich, a także w tworzeniu koncepcji egzaminów wstępnych i egzaminów końcowych. Poza UHK jest wykładowcą NIDV. Działalność pedagogiczna dr. Bělíka charakteryzuje się dużą zmiennością, jego wiedza jest poparta doświadczeniem zawodowym związanym z różnymi poziomami szkolnictwa. Pracował także jako nauczyciel w trzech szkołach podstawowych. Działalność pedagogiczną wnioskodawcy można uznać za wszechstronną w obrębie dziedziny, w której pracuje, zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodycznym.

Międzynarodowy wymiar wiedzy zawodowej wnioskodawcy

W powyższych punktach wskazano, że działalność zawodowa, naukowo-badawcza i pedagogiczna habilitowanego jest ograniczona geograficznie. Świadczy o tym, dorobek publikacyjny, reprezentacja fachowej literatury zagranicznej, cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych

, zespoły projektowe, których habilitant był członkiem. Wyjazdy w ramach programu Erasmus (wielokrotne wizyty w UMB, Bańska Bystrzyca, Słowacja, Polska) potwierdzają fakt, iż dr Bělík jest ekspertem, który ugruntował swoją pozycję przede wszystkim w kontekście krajowym. Można jednak stwierdzić, że jego twórczość w środowisku domowym ma charakter wyraźnie kompleksowy i konceptualny.

Podsumowanie i wnioski

W ocenie starałam się przedstawić mocne strony zawodowe habilitanta. Moje uwagi i obserwacje mają charakter rekomendacyjny i powinny raczej wskazywać, na czym habilitant powinien się skupić w swojej przyszłej pracy naukowej, jeśli rozważy w kolejnych latach dalsze postępowanie inauguracyjne. W tym momencie, zastanawiając się nad dotychczasowym dorobkiem działalności zawodowej,

naukowej i praktycznej dr. Bélika można go nazwać dojrzałym ekspertem w dziedzinie pedagogiki społecznej. Jego wiedza jest jednorodna, obejmująca obszary diagnostyki i profilaktyki zjawisk socjopatologicznych. Problematyka, którą porusza, ma dużą wartość społeczną. Wnioskodawca jest nie tylko aktywny naukowo. Jego dorobek naukowy obejmuje praktyczne doświadczenia w różnych instytucjach oraz wiedzę o zmiennych kontekstowych wpływających na zjawiska społeczno-patologiczne dzieci i młodzieży. Na podstawie powyższego – popieram wniosek dr Bélika o nadanie mu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych i dyscyplinie pedagogika w Polsce.

Prof. Andrzej...

